

**Nekoč je šlo
»na glavo«, zdaj
je bolj uživaško**

TRIP 14

**Ptice, glasniki
podnebnih
sprememb**

ZELENO DELO 16

**Pixies –
legendarni alter
rock bend**

KULTURA 18

FOTO LEON VIDIC

Skrivnostni gozd Slovenije

Kočevsko Dodelana ideja, pogum in povezovanje treh občin ustvarjajo dobro zgodbo o razvoju turizma

Če bi kdo o širšem območju Kočevja v časih, ko je Slovenija šele stopila na pot samostojnosti, le pomislil, da bosta prav skrivnostnost in nedotaknjenost gozdov čez leta velika prednost pri turističnem razvoju regije, bi ga označili na najmanj norega. A z drzno idejo, povezovanjem treh občin – Kočevje, Osilnica in Kostel – ter premišljeno ponudbo je nastala zgodba, ki Kočevsko uvršča med vodilne regije zelenega turizma v Sloveniji.

MITJA FELC

Kaj sploh poudariti kot rdečo nit, posebnost, ki jo Kočevsko lahko ponudi obiskovalcem, so se najprej spraševali v javnem zavođu za turizem in kulturo, pove direktorica Vesna Malnar Memedovič. Da je v tistih gozdovih doma medved, da je šest slovenskih pragozdov od dvanajstih prav na Kočevskem in da so – tudi zaradi polpretekle zgodovine – tamkajšnji gozdovi res skrivnostni. Od tod tudi ideja, da Kočevsko oglašujejo predvsem kot skrivnostni gozd Slovenije.

A le spomniti se primerne slogana in poudariti glavno ponudbo, je še daleč od zastavljenega cilja – Kočevsko predstaviti doma in v svetu kot čudovito zeleno destinacijo, ki lahko ponudi vse od aktivnega do bolj počitniškega turizma pa sprehoda skozi zgodovino, tisto temačnejšo, in tisto, ki razkriva, da ima veliko znanih Slovenk in Slovencev korenine prav na Kočevskem.

Baza podatkov, ki je ni na spletu!

Lotiti se projekta razvoja turizma v skoraj pozabljeni regiji, je bilo vse prej kot preprosto, sploh ob vse večji konkurenci in čedalje zahtevnejših gostih, ki v izletih iščejo predvsem dodano vrednost, ki jo gostitelj lahko ponudi.

Ni dvoma, danes ne gre brez promocije na spletu, kjer morajo biti informacije jedrnat in fotografije očem privlačne – to jim je s spletno stranjo kocevsko.com gotovo uspelo –, ter socialnih omrežij. Kronično pomanjkanje ležišč zaradi zanemarjanja turizma ni bilo na tistih koncih nobeno presenečenje. Propadajoča stavba v središču Kočevja, kjer je bila nekoč gostilna, je pred časom dobila povsem novo podobo. In funkcionalnost. Nastal je mladinski hotel oziroma hostel s posrečenim imenom iz izpeljanke

za (medvedji) brlog – Bearlog. Pomemben korak k razcvetu turizma je bil tako narejen, dodatna ponudba pa vrata obiskovalcem počasi, a gotovo odpira.

Kočevska nima le gozdov, kamor človeška noga še ni stopila, ampak skriva tudi ogromno zgodb, ki jih ne najdete niti v največji bazi podatkov, na svetovnem spletu. Jih pa pozna in z obiskovalci z veseljem deli Mihael Petrovič ml., lokalni turistični vodnik, ki o tamkajšnjih krajih in njihovi zgodovini ne ve le veliko – ve vse. Dobesedno! Od resničnih zgodb, kako in zakaj je bilo območje primerno za gradnjo vojaških bunkerjev, o zgodovini kočevskih Nemcev, do zanimivih in zabavnih anekdot.

Vasi na območju so se z leti praznile in propadale, se pa trend zadnja leta vsaj ponekod obrača. »Rogati hrib oziroma Hornberg ima danes celo že dva prebivalca, pred leti ni bilo nikogar.« pojasni Mihael.

Vasi so si delile usodo izseljevanja

Podobna usoda kot mnoge na Kočevskem je doletela tudi vas Štalcerji. Ta je v 50. letih prejšnjega stoletja skoraj dobila novo ime, Planja vas, saj Štalcerji zvenijo preveč nemško (to ni nenavadno, glede na to, da so tu dolga leta živeli kočevski Nemci). V 19. stoletju je vas štela 120 prebivalcev, že v začetku 20. pa so se začeli tako množično izseljevati,

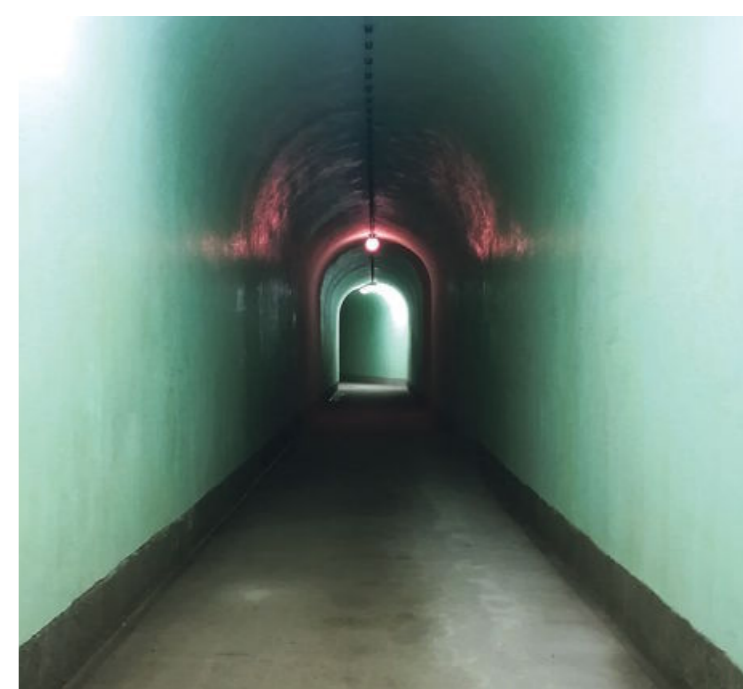
da jih je bilo po nekaterih podatkih le še 12. Do druge svetovne vojne se jih je nekaj na novo priselilo, skupaj jih je bilo približno 30.

»V zadnjih desetletjih se je stanje močno izboljšalo, predvsem po zaslugi nekdanjega direktorja podjetja Snežnik, ki je na svojo pest razdelil zemljišča in uredil posojila, da so si ljudje lahko uredili domove,« pove vodnik Mihael. A ta poteza ni bila ravno pogodu Ivanu Mačku Matiji, saj si v nekdanjih železnih časih ni želel, da bi se vasi preveč razraščale. Ve se, zakaj.

Od Kočevja proti Brodu na Kolpi prečkate Kočevsko Reko, kjer je bilo nekoč zaprto območje, veliko približno 200 kvadratnih kilometrov. Mihael pove, da so o tem območju med domačini krožile različne govorice, ki so, čeprav so naravnost neverjetne, takrat pri večini veljale za resnične. Tako, denimo, so govorili in verjeli, da se hrib na Kočevskem odpre in iz njega vzletajo in v njem pristajajo letala. In še na desetine drugih zgodb v povezavi z zaprtim območjem je bilo. Domačini so do zaprte cone čutili tako strahospoštovanje, da jim ni prišlo niti na kraj pameti, da bi prekršili pravila. Tudi Ivan Maček Matija tega območja za podzemne bunkerje ni izbral naključno. Prvič je vedel, da bodo tamkajšnji ljudje tudi zaradi povojnih grehov oblasti molčali, če bodo zaznali kaj v povezavi z vojsko, območje pa je bilo ravno prav nedostopno in za nekdanjo Jugoslavijo na dobri geostrateški poziciji, saj bi bil ob napadu možen hiter umik v Bosno ali proti morju.

Škrlj, skrivnostni bunker

V 50. letih so na Kočevskem začeli graditi predvsem podzemne objekte za zaščito slovenskega političnega vodstva ob morebitnem vojnem stanju. Toda dobro skriti politično elito in druge vplivne člane takratne oblasti ni dovolj, ampak je potrebna tudi komunikacija z zunanjim svetom. V vasi Škrlj so sredi gozda zato zgradili podzemni bunker. Če so se kmalu po osamosvojitvi tančice nad skrivnostnim območjem začele odgrinjati, pa je bil bunker ob robu vasi Škrlj vse do nedavnega zamočan in zaprt za oči javnosti. A se je vas po dolgih letih popolne skrivnostnosti spet znašla na zemljevidu Slovenije. Podzemni bunker ali bunker za zveze, kot se mu zaradi namena reče, je od prejšnjega meseca odprt za ogled tudi laičnim očem. Obisk je mogoč le po predhodni napovedi oziroma dogovoru. Foto-

Vhod v skrivnostni bunker Škrlj FOTO MITJA FELC

grafiranje, razen na dveh lokacijah, kjer vodnik to izrecno dovoli, je strogo prepovedano. Pa ne zaradi skrivanja pred sovražniki, kar je veljalo nekoč, ampak zaradi svojvrstnega čara, ki nastane, če kakšna zgodovinska skrivnost ostane skrita očem digitalnega sveta in se jo ogleda v živo. Brez dvoma dobra odločitev upravljalcev. Bunker, ki sicer ni nikoli služil namenu, je bil in je še danes brezhibno vzdrževan in prav neverjetno je, kako so že takrat mislili na vsako podrobnost. Pod črto, že samo vodeni ogled bunkerja je vreden obiska Kočevskega, vsekakor pa to ponuja veliko več.

Cilj treh povezanih občin Kočevskega je, da bi goste zadržali nekaj dni, vsak dan pa naj imajo na izbiro različne ogledne in aktivnosti. Brez dvoma je Kočevsko bogato s kulturnimi znamenitostmi in zakladi narave, ki čakajo, da jih odkrijete. Ravno te dni je del njegovih lepot odkril tudi Unesco. Pragozd Krokar, ki predstavlja nedotaknjene prvinske gozdove v osrčju tudi sicer dobro ohranjenih gozdov Kočevskega, so uvrstili na svoj seznam svetovne dediščine. Poleg pragozda Krokar, ki je del omrežja Natura 2000 v Sloveniji, so titulo posebne univerzalne vrednosti nadeli tudi pragozdu Snežnik-Ždrocile.

USMERJENI V VEČ SMERI

»Tu, v tako ohranjenem naravnem okolju, lahko razvijamo dve vrsti turizma: naravnega in dediščinskega,« pravi Vesna Malnar Memedovič. Tako pri prvem poleg pohodniških, planinskih in kolesarskih poti ponujajo preživetje v naravi, ki pa je prilagojeno željam, potrebam in sposobnostim obiskovalcev. »Zdaj pripravljamo dva nova programa, eden bo namenjen mladim, drugi pa družinam, ki bodo lahko pri nas, v naravi, preživele zanimiv vikend.« Gostje se lahko odločijo tudi za drugačen, veliko bolj umirjen način spoznavanja gozda, kjer lepote opazujejo v miru in tišini skozi fotografski objektiv. Druga prilika, ki se ni dovolj izkoriščena v turistične namene, pa je dediščina oziroma zgodovina Kočevskega. Na približno 800 kvadratnih kilometrov velikem območju so 600 let živeli kočevski Nemci, ki so se v začetku druge svetovne vojne množično izselili. Ta del zgodovine je z razstavo predstavljen v Pokrajinskem muzeju Kočevje, mnoge pa zanima tudi ogled kakšne opuščene vasi, ki jih je v dolgih desetletjih ponekod že popolnoma prerasel gozd. S. F.

Kočevsko jezero FOTO SIMONA FAJFAR